

FER

Saksnr: 2019-05

Ref: 19/18K

Oslo, 12.06.2019

FAGETISK ANKESAK 2019-05: VEDTAKSPROTOKOLL

Ankeutvalget for fagetiske klagesaker (AFEK) har den 12.06.2019 sluttbehandlet ankesak 2019-05.

Anken gjelder klagesak 19/18K, der X klaget inn psykolog Y i brev datert 09.07.2018.

Klagesaken var avsluttet i Fagetisk råd 29.10.2018 med følgende vedtak:

[5.1.1.3] Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning

Innklaget, psykolog har anket dette vedtaket i brev datert 28.01.2019.

Fagetisk råd har vurdert anken i møte 27.02.2019, fastholder sitt tidligere vedtak, og saken ble samme dato oversendt AFEK.

Problemstilling

Innklaget psykolog ble oppnevnt som sakkyndig i en barnevernsak våren 2017, og avga sin rapport xx.xx.2017. Klagers barn ble i kjølvannet av dette akutt plassert, deretter plassert i fosterhjem. Klager hevder at plasseringene var direkte foranlediget av den sakkyndige rapporten, og beskriver denne som: «mangelfull, ensidig utformet og hypotesebekreftende i stedet for utforskende». Det hevdes også at utredningen ble foretatt over en svært kort periode og at dette er uheldig sett hen til de alvorlige konklusjonene som fremsettes om klagers kognitive fungeren, mentaliseringsevne og evne til å motta veiledning.

I klagen og ankeskrivet listes opp en rekke punkter som skal illustrere ulike svakheter ved utredningen og rapporten. Ankeutvalget finner som Fagetisk råd at klagepunktene kan sammenfattes under følgende overskrifter:

- Manglende selvstendig utredning av sentrale tema i saken
- Mangelfull bruk, eller fravær av, sentrale metoder som grunnlag for konklusjoner som trekkes
- Selvmotsigelser i rapporten

- Bruk av fagterminologi og fremmedord som gjør argumentasjon og konklusjoner lite tilgjengelige og dermed vanskelig å forsvare seg mot

Ankeutvalget har vurdert anken opp mot "*Etiske prinsipper for nordiske psykologer*". Etter utvalgets oppfatning er de aktuelle punkter disse:

- [II.2] *Kompetanse*, underpunkt "Metodebegrensninger" og "Begrensninger i rammebetingelsene"
- [II.3] *Ansvar*, underpunkt "Ansvar" og "Unngåelse av misbruk/skade"
- [II.4] *Integritet*, underpunkt "Redelighet og tydelighet"

Saksbehandlingen i Ankeutvalget

Saken er behandlet av de faste medlemmene Knut Dalen, Rune Raudeberg, Ingolf Fosse, Gunnar Larsen og Helge Sølvsberg.

Utvalget har gjennomgått de skriv og vedlegg som ble framlagt for Fagetisk råd, vedtaket derfra, og ankeskrivet med vedlegg.

Utvalget vurderer at saken skal åpnes for kontradiksjon, og innklagede ble i åpningsbrev av 25.03.2029 bedt om redegjørelse omkring følgende:

Innklaget psykolog har anket vedtaket i sin helhet. AFEK har merket seg at innklaget psykolog har påpekt at det ikke fremkommer av FERs vedtak hvilken «viktig informasjon av underliggende fakta FER mener at den sakkyndige ikke har belyst. Heller ikke er det opplyst hvilke andre observasjoner FER vurderer at skal ha relevans for mandatet i avgjørende grad».

Ankeutvalget ser at FERs saksbehandling ikke har berørt følgende:

- *I utredningen undersøkes og drøftes ikke enkelte forhold man må anta å ha hatt vesentlig betydning både for barnas utvikling og mors omsorgsevne og muligheter for å gi god omsorg. Her bør spesielt påpekes at barnas uheldige utvikling fant sted i en ramme der mors samboer – og da barnas stefar – var en viktig del av barnas liv. Hvilken rolle hans forhold til barna og relasjonen mellom ham og mor spilte, diskuteres ikke. Mors bror nevnes dertil å ha omfattende rus- og psykoseproblemer, og om dette har hatt ringvirkninger for hele den nærmeste familie er ikke drøftet. AFEK ber om innklagedes psykologs kommentarer til dette.*
- *I vurderingen av mors nåtidige omsorgsevne legges det stor vekt på forhold i hennes livshistorie. De foreliggende opplysninger synes imidlertid i all hovedsak være fremkommet gjennom samtale med komparenter. I valg av komparenter synes det først og fremst å ha blitt lagt vekt på å velge personer som kan uttale seg om barnas måte å fungere på og deres behov. Når det gjelder informanter som kan uttale seg om mors historie, styrker og svakheter, er det mer glissent. Det synes dertil ikke være innhentet formell dokumentasjon om henne og hennes historie fra skole og helsevesen. AFEK ber om innklagedes kommentarer til dette.*
- *I redegjørelsen for mors historie brukes det begreper og formuleringer som ligger nær det man ville kalle diagnoser. Det anføres at hun hadde «sen språkutvikling og behov for logoped», at hun skal ha hatt «utfordringer både i barnehage og på skole» at hun har utvist*

«selektiv mutisme» i perioden rundt foreldrenes tøffe skilsmisse, og at hun var preget av «angst og agorafobi» fra tidlige tenår. De diagnostiske begreper og formuleringene som er brukt har lett for å ensidig peke i retning av svikt og svakheter, der tilpasning og mestring av de ytre belastninger i liten grad kommer frem. Det fremføres i tillegg tydelig tvil om hennes «kognitive fungering». Bruk av begreper og formuleringer som fremtrer som diagnoser gir dem for leseren en ekstra tyngde og medfører dertil – som klager påpeker – at det er vanskelig å forsvare seg. AFEK ber om innklagedes kommentarer til dette.

Innklagede gir sin redegjørelse i svarbrev av 08.04.2019. AFEK vurderer at saken er tilstrekkelig opplyst.

Innklagede medgir i sin redegjørelse at mor har hatt belastninger i tilknytning til brorens rusbruk uten at dette er ansett så vesentlig at det er tatt med i rapporten.

Han synes imidlertid ikke å gå inn i refleksjoner omkring hvilken betydning mors samboer (barnas stefar) og relasjonen mellom ham og mor har hatt i forhold til barna, - og til mors omsorgsevne overfor dem. Innklagede gjentar her formuleringer om at mor ikke ønsket å snakke om dette *«da hun var ferdig med dette, samt at han ikke spilte så stor rolle for barna»*. Han viser dertil til *«-- at mandatet etterspør en nåtids vurdering av barna og mor, samt at opplysningene i saken ikke tyder på at tidligere kjæreste åpenbart hadde avgjørende betydning for denne nåtidsvurderingen»*. Kjærestens død - muligens ved selvmord - har tydelig gjort det vanskelig både for mor og for andre informanter å gå dypere inn i dette. Her er imidlertid forhold som med fordel kunne vært bedre belyst for å sikre at en skiller klart mellom hva som skyldes ytre forhold og mors nåtidige omsorgsevne.

Innklagede mener han har tatt kontakt med de relevante informanter, og har hatt tilgang på mors helsejournal. Det fremgår imidlertid i den aktuelle sakkyndig rapport at det stilles spørsmål ved mors kognitive fungeren. Det berøres ikke i svarbrevet hvorfor det ikke ble innhentet mer fyllestgjørende opplysninger om hennes prestasjonsevner, styrke og svakheter fra skole og arbeidsliv. Innklagede baserer seg således i uforholdsmessig stor grad på opplysninger fra mormor og ellers informanter med varierende innsikt og mulighet for å belyse temaet.

Innklagede argumenterer i sitt svarbrev på at han i erklæringen har vært nøye med å forklare hva som menes med de forskjellige diagnoser og faglige formuleringer som har blitt benyttet. En kan gi ham medhold i dette. Han reflekterer imidlertid lite over rammene rundt mor den gang vurderingene fremkom, om holdbarheten i vurderingene og om mulighetene for at informanter kan ha misforstått.

Innklagede går ikke dypere inn på merknaden om hvordan de diagnostiske begreper og formuleringene som er brukt har lett for å ensidig peke i retning av svikt og svakheter, der tilpasning og mestring av de ytre belastninger i liten grad kommer frem. Bruk av begreper og formuleringer som fremtrer som diagnoser gir dem for leseren en ekstra tyngde og medfører dertil – som klager påpeker – at det er vanskelig å forsvare seg.

Vurdering

Ankeutvalget støtter Fagetisk råds vurdering av innklagedes sakkyndigrapport. Utvalget vil utdype sin vurdering med følgende:

Ut fra innklagedes redegjørelse for tidsbruk i observasjoner av mor og mors omsorgskompetanse må det være store begrensninger i hva som da er mulig å gi av konklusjoner basert på egne observasjoner. En må dertil anta at møte med fremmed sakkyndig for å bli vurdert for egnethet til å beholde sine barn er en betydelig stressende situasjon som kan svekke både kognitive funksjoner og evne til mentalisering. Det er heller ikke benyttet strukturelle metoder.

Innklagede baserer seg således i stor grad på opplysninger fra informanter med varierende forutsetninger til å belyse temaet. Hovedbegrunnelsen for valget av fremgangsmåte er den belastede situasjon mor befinner seg i og behovet for en rask avklaring av forholdene. En har forståelse for at dette var den aktuelle situasjon.

I vurderingen av brudd på [II.2] *Kompetanse*, underpunktene "Metodebegrensninger" og "Begrensninger i rammebetingelsene" og [II.3] *Ansvar*, underpunkt "Ansvar" og "Unngåelse av misbruk/skade" i Ethiske prinsipper for nordiske psykologer legger utvalget vekt på følgende:

I utredningen undersøkes og drøftes ikke enkelte forhold man må anta å ha hatt vesentlig betydning både for barnas utvikling og mors omsorgsevne og muligheter for å gi god omsorg. Her er imidlertid forhold som med fordel kunne vært bedre belyst for å sikre at en skiller klart mulig mellom hva som skyldes ytre forhold og mors nåtidige omsorgsevne.

Her bør spesielt påpekes at barnas uheldige utvikling fant sted i en ramme der mors samboer – og da barnas stefar – var en viktig del av barnas liv. Det nevnes i utredningen at det har blitt stilt spørsmål både om hans psykiske helse, om spenninger mellom ham og mor, om uheldig seksualisert atferd og om hans død kort tid etter å ha flyttet ut av hjemmet var et selvmord. Hvilken rolle hans forhold til barna og relasjonen mellom ham og mor spilte for barnas uheldige utvikling diskuteres ikke.

Mors bror nevnes dertil å ha omfattende rus- og psykoseproblemer, og det må antas at dette har hatt ringvirkninger for hele den nærmeste familie. Signaler om at dette også har nådd barna fremkommer gjennom beretning fra sønnens fostermor, der det fremgår at gutten sier at han har blitt kommandert av stemmer. Hvilken rolle mors brors rus- og psykoseproblemer har hatt for barna og for mors omsorgsevne overfor dem drøftes ikke.

I redegjørelsen omkring mors nåtidige omsorgsevne legges vekt på forhold i hennes livshistorie. De foreliggende opplysninger synes imidlertid i all hovedsak være fremkommet gjennom samtale med komparenter. I valg av komparenter synes det først og fremst å ha blitt lagt vekt på å velge personer som kan uttale seg om barnas måte å fungere på og deres behov. Når det gjelder informanter som kan uttale seg om hennes historie, styrker og svakheter, er det mer glissent. Det er dertil ikke innhentet dokumentasjon om henne og hennes historie fra skole og helsevesen.

I vurderingen av brudd på [II.4] *Integritet*, underpunkt "Redelighet og tydelighet" i Ethiske prinsipper for nordiske psykologer legger utvalget også vekt på følgende:

I redegjørelsen for mors historie brukes det begreper og formuleringer som ligger nær diagnoser, uten at det faglige grunnlaget for disse er tilstrekkelig gjort rede for. Det anføres at hun hadde «sen språkutvikling og behov for logoped», at hun skal ha hatt «utfordringer både i barnehage og på skole» at hun har utvist «selektiv mutisme» i perioden rundt foreldrenes tøffe skilsmisse, og at hun var preget av «angst og agorafobi» fra tidlige tenår. De diagnostiske begreper og formuleringene som er brukt har lett for å ensidig peke i retning av svikt og svakheter, der tilpasning og mestring av de ytre belastninger i liten grad kommer frem.

Det fremføres i tillegg tydelig tvil om hennes «kognitive fungeren». Bruk av begreper og formuleringer som fremtrer som diagnoser gir dem for leseren en ekstra tyngde, og medfører dertil – som klager påpeker – at det gis et uheldig bilde av henne som er vanskelig å forsvare seg mot. Det er en klar svakhet ved utredningen at innklagede ikke i drøftelsen har gått dypere inn i dette.

Vedtak

5.2.1.4 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.

Ankeutvalgets vedtak kan ikke påklages. Eventuelle forespørsler eller innsigelser rettes til Ankeutvalget.

Vennlig hilsen
Ankeutvalget for fagetiske klagesaker

Knut Dalen
leder

Likelydende brev sendt til

- Klageren
- Innklaget psykolog
- Fagetisk råd, Norsk Psykologforening
- Sentralstyret, Norsk Psykologforening